

Συνέντευξη: Εσείς τι θα κάνατε

Του
ΓΙΑΝΝΗ ΣΙΩΤΟΥ

Σε κοινωνικ

Οι επιλογές τ

ΑΥΞΗΣΗ του πληθωρισμού και της ανεργίας καθώς και κλείσιμο των μικρομεσαίων καταστημάτων συνθέτουν το φθινοπωρινό «πρόσωπο» της οικονομίας, σύμφωνα με τις προβλέψεις του διευθυντή του ΠΑΣΟΚ και πρώην υπουργού Εθνικής Οικονομίας **κ. Γεράσιμου Αρσένη**.

Στη συνέντευξη που παραχώρησε στα «ΝΕΑ» ο **κ. Αρσένης** προβλέπει:

- Επιδείνωση της πορείας της οικονομίας μέχρι το 1992.
- Αφελληνισμό της ελληνικής οικονομίας.
- Βραχύ κυβερνητικό βίο καθώς οι εξελίξεις της οικονομίας το φθινόπωρο θα οδηγήσουν σε «κοινωνικό αδιέξοδο».

★ Απαντώντας στις οικονομικές επιλογές της κυβέρνησης, ο **κ. Αρσένης** αντιπροτείνει την οδό της «εθνικής συνεννόησης» πριν από τη λήψη μέτρων οικονομικής πολιτικής.

Τέλος επισημαίνει ότι το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ θα δώσει τις βάσεις για την ανασυγκρότησή του.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Κύριε Αρσένη, η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει τα αναπτυξιακά μέτρα για την αύξηση των δημόσιων εσόδων έχει καταθέσει τον προϋπολογισμό. Έτσι έχει δημιουργήσει το περίγραμμα της οικονομικής πολιτικής για μέχρι τέλος του χρόνου. Από την άλλη πλευρά, το ΠΑΣΟΚ θεωρεί ότι όλο αυτό το πλαίσιο οικονομικής πολιτικής που έχει χαράξει η κυβέρνηση οδηγεί σε ύφεση και στάσιμο πληθωρισμό. Η κυβέρνηση επισημαίνει ότι η οικονομία βρίσκεται σε κακή χάλια. Επομένως έχουμε μια συμφωνία των δύο κομμάτων ότι δεν πάει καλά η οικονομία. Και όλοι περιμένουν το φθινόπωρο να δούμε τι θα γίνει. Πως θα είναι το φθινόπωρο για τον μέσο μισθωτό και τον συνταξιούχο;

Γ. ΑΡΣΕΝΗΣ: Το φθινόπωρο θα είναι πράγματι ένας σημαντικός σταθμός που θα χαρακτηριστεί από δύο φαινόμενα. Πρώτα απ' όλα από την επιδείνωση τόσο των οικονομικών δεικτών όσο και από την επιδείνωση της προοπτικής για την ίδια την οικονομία. Δεν αμφισβητείται ότι το φθινόπωρο θα κυριαρχεί η ακρίβεια. Ο Έλληνας καταναλωτής θα αντιμετωπίσει υψηλότερες τιμές σε σχέση με πέρυσι, πάνω από 25%. Η ακρίβεια θα συνοδευθεί από αύξηση της ανεργίας στα αστικά κέντρα και δάνανυσες συνθήκες εργασίας για τον εργαζόμενο. Σχετικά με την οικονομική προοπτική θα προκύψει έντονα το θέμα των ασφαλιστικών ταμείων, θα κλείσουν πολλές μικρομεσαίες επιχειρήσεις και καταστήματα ενώ διαρρέει και η προσοχή του αφελληνισμού της εθνικής μας οικονομίας.

ΕΡ.: Ναι. Όταν μιλάτε για αύξηση της ανεργίας στα αστικά κέντρα, πού βλέπετε να εντοπίζεται; Σε ποιους κλάδους; Και τι εννοείτε όταν λέτε «δάνανυσες συνθήκες εργασίας»;

— Η κυβέρνηση προσπαθεί να μειώσει τον πληθωρισμό μέσα από ένα πρόγραμμα συμπίεσης της ζήτησης. Πιστεύω ότι τελικά αυτό δεν θα το καταφέρει, γιατί είναι αναγκασμένη να πάρει μέτρα που τροφοδοτούν τον πληθωρισμό. Όπως π.χ. αύξηση των επιτοκίων, αύξηση των τιμών των υπηρεσιών των δημοσίων επιχειρήσεων και έμμεσους φόρους. Η μείωση της ζήτησης που θα προέλθει και από την μείωση των εισοδημάτων του Έλληνα πολίτη, σημαίνει λιγότερες δουλειές και συνεπώς κλείσιμο επιχειρήσεων και μείωση της απασχόλησης. Η ανεργία θα εμφανιστεί με τρεις μορφές στα αστικά κέντρα. Πρώτα στους νεο-εισερχόμενους στην αγορά εργασίας δηλαδή στους νέους και στις γυναίκες. Δεύτερον, σ' αυτούς που ήδη δουλεύουν επειδή θα γίνουν απολύσεις και θα κλείσουν επιχειρήσεις. Και τρίτον — κι αυτό είναι το καινούριο φαινόμενο — πολλοί που έχουν σήμερα πλήρη απασχόληση, θα μετατραπούν σε εργαζόμενους μερικώς απασχολημένους και αυτοί πράγματι θα εργάζονται κάτω από συνθήκες εκδυστομίας, αβεβαιότητας και χαμηλότερης αμοιβής. Το δεύτερο κύμα των θυμάτων της οικονομικής πολιτικής είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα μικρά εμπορικά καταστήματα, τα οποία θα χτυπηθούν από τρεις διαφορετικές πλευρές. Από την μείωση του τζίρου και της ζήτησης στην αγορά, την αύξηση του κόστους του χρήματος που θα ξεπεράσει το 35%. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις η πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα θα γίνεται ολοένα και πιο δύσκολη.

Άνισοι όροι ανταγωνισμού

ΕΡ.: Δηλαδή θα γίνουν θύματα τοκογλύφων; — Ακριδώς δεν θα έχουν να αντιμετωπίσουν μόνο το κόστος του χρήματος αλλά και την μειωμένη πρόσβαση στο τραπεζικό σύστημα. Η τρίτη πλευρά

από την οποία θα χτυπηθούν είναι το νέο ωράριο, το οποίο με τον νόμο που συζητούμε τώρα στη Βουλή, δημιουργεί άνισους όρους ανταγωνισμού ανάμεσα στα πολυκαταστήματα και τα μεγάλα καταστήματα και στα εμπορικά καταστήματα μικρού μεγέθους από την άλλη πλευρά. Θα μπορούσαμε να είχαμε προτείνει ένα εκσυγχρονιστικό ωράριο που θα εξυπηρετούσε τον καταναλωτή, που θα έδινε πιο ανθρώπινες συνθήκες εργασίας στον εργαζόμενο και θα πρόσφερε τη δυνατότητα και στο μικρό κατάστημα να κινηθεί μέσα σε ανταγωνιστικούς όρους.

ΕΡ.: Αφού μιλάμε για το ωράριο και την μερική απασχόληση. Ένας αντίλογος είναι ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είχε προσπαθήσει να πάρει ανάλογης εμβέλειας και κατεύθυνσης μέτρα;

— Η θέση η δική μας δεν είναι θέση αρνητική απέναντι σε εκσυγχρονιστικά μέτρα όσον αφορά το ωράριο ή ακόμα και νέους θεσμούς, όπως είναι η μερική απασχόληση ή οι πρόσθετες δαπάνες στα εργοστάσια. Μάλιστα στο παρελθόν η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ είχε κάνει κάποιες προτάσεις για συζήτηση που δεν προχώρησαν. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι μέτρα όπως το ωράριο και η μερική απασχόληση μπορεί να είναι άριστα μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και σε μια συγκεκριμένη οικονομική συγκυρία, αλλά χειρίστα σε ένα άλλο πλαίσιο οικονομικής συγκυρίας.

Όταν λοιπόν προτείνει μια κυβέρνηση μέτρα όπως είναι η μερική απασχόληση, οι πρόσθετες δαπάνες, και το ωράριο, αν αυτά τα μέτρα είναι αποτέλεσμα μιας ευρύτατης κοινωνικής συναίνεσης των παραγωγικών τάξεων, τότε είναι μέσα στα πλαίσια μιας συμφωνίας για συμπόρευση προς τον εκσυγχρονισμό με συγκεκριμένους στόχους. Όταν όμως γίνονται κάτω από συνθήκες οξύτατης ταξικής αντιπαράθεσης, όταν δεν υπάρχουν στόχοι για το που πάμε και όταν εισάγονται σε μια συγκυρία οικονομικής ύφεσης τα μέτρα αυτά θα είναι εκ των πραγμάτων αν όχι εκ πρόθεσης μέσα καταπίεσης των ασθενέστερων που θα είναι οι εργαζόμενοι και οι μικρότερες επιχειρήσεις.

Αφελληνισμός στην οικονομία

ΕΡ.: Θέλω πάλι να επανέλθω στον αφελληνισμό. Μιλάτε για εισροή ξένου κεφαλαίου ή για εποπτεία της οικονομικής ζωής;

— Πρώτον, πρέπει να αποφασίσουμε αν στον ελλαδικό χώρο οι αποφάσεις για το οικονομικό μέλλον του τόπου μας θα παίρνονται από φορείς που είναι ελληνικοί ή όχι. Μας ενδιαφέρει ή δεν μας ενδιαφέρει ποιοι θα είναι οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής, δηλαδή των επιχειρήσεων στην Ελλάδα; Δεύτερον, μας ενδιαφέρει ή δεν μας ενδιαφέρει, ποιος είναι ιδιοκτήτης της ελληνικής γης ιδίως σε ευαίσθητες παραμεθόριες περιοχές; Και τρίτον, μας ενδιαφέρει ή δεν μας ενδιαφέρει ποιος καταστρώνει μια εθνική στρατηγική ανάπτυξης και μέσα από ποιες διαδικασίες δρομολογείται η εξέλιξη της οικονομίας στην Ελλάδα; Έχει διαφορά για εμάς αν αυτό θα γίνει από ελληνικούς κοινωνικούς φορείς ή μας είναι αδιάφορο αν η πορεία αυτή δρομολογείται είτε από τις εξελίξεις της παγκόσμιας αγοράς ή σαν επακόλουθο της λειτουργίας ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων;

Όταν λοιπόν μιλάω για αφελληνισμό της ελληνικής οικονομίας, μιλάω για μια κατάσταση που η ελληνική γη σιγά σιγά θα εξαγοραστεί σε τιμές ευκαιρίας από ξένα συγκροτήματα που είναι αυτή τη στιγμή σε θέση να την αγοράσουν. Μιλάω για τις ελληνικές επιχειρήσεις που δεν βρίσκονται σε ιδιαίτερα δυνατή θέση σε διεθνές επίπεδο, οι οποίες θα εξαγοραστούν σε τιμές ευκαιρίας από ξένες επιχειρήσεις όχι για να γίνουν σύγχρονες μονάδες παραγωγής στον ελλαδικό χώρο αλλά για να ενταχθούν σε

Ο **κ. Γεράσιμος Αρσένης** συνομιλεί με τον **Γιάννη Σιώτο**

ένα δίκτυο διανομής προϊόντων που παράγονται σε άλλες χώρες.

Μιλάω τέλος, για μια κατάσταση όπου η δρομολόγηση της πορείας της εθνικής μας οικονομίας δεν είναι αποτέλεσμα εθνικής συμφωνίας αλλά διαδικασιών είτε στην αγορά είτε σε άλλα κέντρα αποφάσεων στο εξωτερικό, τα οποία με αυτό τον τρόπο καλύπτουν το κενό που αφήνει μια κυβέρνηση στην Αθήνα η οποία δεν παίρνει θέση πάνω σε αυτά τα ζητήματα. Και σ' αυτό δεν θέλω να παρεξηγηθώ. Εμείς μιλάμε ανοικτά ότι ο εκσυγχρονισμός που θέλουμε να κάνουμε λειτουργεί μέσα στα πλαίσια της αγοράς. Δεν μας διακατέχει ξеноφοβία. Και την εισροή ξένου κεφαλαίου δεχόμαστε στην Ελλάδα, όπως επίσης προβλέπουμε και σε επέκταση ελληνικών επιχειρήσεων σε άλλες χώρες. Όμως, λέμε ότι για να γίνει αυτό χρειάζονται δύο πράγματα, τα οποία δεν προσφέρει το σημερινό πρόγραμμα της κυβέρνησης του **κ. Μητσότακη**. Δεν προσφέρει δηλαδή εθνική στρατηγική που είναι το αποτέλεσμα μιας καινούριας εθνικής συνεννόησης για το που πάμε και βάσει της οποίας μπορούμε να διαπραγματευθούμε με τους εταίρους μας στην ΕΟΚ. Δεν βασίζεται ακόμα σε μια κοινωνική συναίνεση, αλλά αντίθετα έχει εκχωρήσει συνταγματικές της υποχρεώσεις στη λειτουργία της αγοράς και με δεδομένη τη διάθρονη της ελληνικής οικονομίας οδηγεί στον αφελληνισμό της παραγωγής, στη μείωση του βιοτικού μας επιπέδου, σε υψηλή επίπεδο ανεργίας και την υποβάθμιση μας ως εταίρους της Ευρώπης.

Πού παίρνονται οι αποφάσεις

ΕΡ.: Ούτε λίγο ούτε πολύ υπονοήσατε ότι αυτή τη στιγμή οι αποφάσεις δεν παίρνονται στην Αθήνα αλλά παίρνονται στο Λουξεμβούργο, στο Παρίσι, στις Βρυξέλλες; Μήπως μπορείτε να γίνετε λίγο πιο σαφείς σ' αυτό το ζήτημα;

— Εγώ δεν είπα ότι παίρνονται τώρα οι αποφάσεις. Σας είπα πού θα παίρνονται οι αποφάσεις. Όταν μια κυβέρνηση ατεμολεί τη συνταγματική της υποχρέωση να φροντίζει για το μέλλον του τόπου, το κενό αυτό θα καλυφθεί από άλλες συγκροτημένες οικονομικές δυνάμεις, που λειτουργούν στο εξωτερικό. Η ευθύνη λοιπόν δεν είναι στις άλλες δυνάμεις εκτός της Ελλάδας που λειτουργούν. Είναι σε εμάς που δεν λειτουργούμε. Οι συγκροτημένες αυτές οικονομικές δυνάμεις που προχωρούν στον εκσυγχρονισμό είναι οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις, τα μοντέρνα κράτη που με συνεργασία κυβέρνησης - δημόσιου τομέα και ιδιωτικών επιχειρήσεων προχω-

ρούν στην ανάπτυξη και οι συγκροτημένοι μηχανισμοί προγραμματισμού της ΕΟΚ.

Αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι στο εξωτερικό ακόμα και με συντηρητικές κυβερνήσεις υπάρχει μια συνεργασία ανάμεσα στο δημόσιο τομέα, στις μεγάλες δημόσιες επιχειρήσεις, στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και τον εργαζόμενο λαό για μια προγραμματισμένη ανάπτυξη, για προώθηση της τεχνολογίας και της εθνικής τους παραγωγής.

Εγώ, ως Έλληνας πολίτης, θεωρώ τον εαυτό μου μειωμένο όταν ο **κ. Μητσότακης**, ο Πρωθυπουργός της χώρας, γύρισε στο εξωτερικό περιφέροντας το δίσκο. Ο επαίτης δεν επιλέγει. Ο **κ. Μητσότακης** βγήκε στο εξωτερικό διαπραγματώντας το οικονομικό αδιέξοδο της κυβέρνησής του, ζητώντας επείγουσα βοήθεια από τους συνταξιούχους. Θα την πάρει φαντάζομαι με τους όρους που οι επαίτες εξασφαλίζουν κάποια δόση. Αυτό που θα έπρεπε και θα ήθελα ένας Έλληνας Πρωθυπουργός να κάνει, είναι να βγει στο εξωτερικό και να πει ότι η χώρα του αντιμετωπίζει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα εκσυγχρονισμού, που όμως θα τα λύσει γιατί έχει συμπαγή την ελληνική κοινωνία σε ένα συμφωνημένο πρόγραμμα εθνικής στρατηγικής ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού, που απαιτεί θυσίες. Αξιώνει από τους συνταξιούχους την ενσωμάτωση αυτού του εθνικού προγράμματος ανάπτυξης στον ευρύτερο ευρωπαϊκό εκσυγχρονισμό και σ' αυτά τα πλαίσια θα μπορούσε να ζητήσει και μεταφορά πόρων.

ΕΡ.: Τους τελευταίους μήνες και μετά την επιστολή του προέδρου της Νομισματικής Επιτροπής της ΕΟΚ που είδε το φως της δημοσιότητας, αρκετοί μιλούν ανοικτά για μια προσφυγή στο ΔΝΤ. Εσείς, πώς κρίνετε την άποψη αυτή;

— Δεν χρειάζεται να γίνει και δεν πρέπει να γίνει. Γιατί τα μέτρα που πρέπει να πάρουμε για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη, θα πρέπει να τα πάρουμε εμείς, να τα αποφασίσουμε εμείς και να τα υλοποιήσουμε εμείς. Στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο καταφεύγουν χώρες που αντιμετωπίζουν ένα από τα δύο προβλήματα. Ή έχουν χρεοκοπήσει ή δεν είναι σε θέση να αυτοπειθαρχηθούν στην υλοποίηση ενός προγράμματος προσαρμογής και ανάπτυξης. Εμείς μπορούμε να έχουμε οικονομικά προβλήματα αλλά δεδαιώς ούτε έχουμε χρεοκοπήσει και ως μέλη της ΕΟΚ έχουμε πολλές δυνατότητες να υλοποιήσουμε ένα πρόγραμμα ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα πρόσβαση στο διεθνή χρηματικό μηχανισμό.

Και επίσης θα ήταν μια απαράδεκτη ομολογία αδυναμίας της λειτουργίας της ίδιας της δημοκρατίας, αν εμείς δεν μπορούμε μέσα από δημοκρατικές

Ε ΚΥΡΙΕ Αρσένη; Τι μας περιμένει το φθινόπωρο...

Ο αδιέξοδος οδηγούν της κυβέρνησης

διαδικασίες να συμφωνήσουμε για την υλοποίηση ενός προγράμματος ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού. Δηλαδή χρειαζόμαστε ένα διεθνή οργανισμό για να μας επιβάλει να κάνουμε πράγματα, τα οποία εμείς οι ίδιοι θα έπρεπε να είχαμε πάρει τις ευθύνες μας και να αποφασίσουμε; Θα πρέπει φυσικά να δροσίσουμε σε επαφή και να έχουμε ανταλλαγή απόψεων με αυτούς τους οργανισμούς, αλλά επιμένω το πρόγραμμά να ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού να είναι «Made in Greece».

ΕΡ.: Από τη μια πλευρά έχουμε την κυβέρνηση, η οποία προτείνει κάποια συγκεκριμένα μέτρα (αύξηση των φόρων, ΦΠΑ, τιμολογίων, ωράριο, ρυθμίσεις για τις προβληματικές). Εσείς τι έχετε να αντιπροτείνετε σε όλο αυτό το πλέγμα της πολιτικής; Δηλαδή εάν είσατε εσείς στη θέση της κυβέρνησης, τι πολιτική θα είχατε εφαρμόσει;

— Δεν θα άρχιζα από τις τιμές του ηλεκτρικού, του τηλεφώνου, το ωράριο, από τους έμμεσους φόρους. Θα άρχιζα από άλλη αφετηρία. Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η πορεία της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού θα είναι μια πορεία επώδυνη, που θα μας αναγκάσει να αλλάξουμε κι εμείς οι ίδιοι. Προσπαύω, θα πρότεινα το εξής: πριν ληφθούν ακόμα και δραστηριότητες μέτρα, να υπάρξει μια εθνική συνεννόηση πάνω στα εξής: **πρώτον**, να δάλουμε συγκεκριμένους στόχους για την εθνική μας παραγωγή και την ανάπτυξη.

Δεύτερον, να υπάρξει μια συγκεκριμένη δέσμευση πολιτικής πλήρους απασχόλησης σε μεσοπρόθεσμο επίπεδο.

Τρίτον, να συμφωνήσουμε ότι σε μια πορεία ανάπτυξης και δύσκολων προσαρμογών δεν πρέπει να έχουμε κοινωνικά θύματα.

Τέτατον, η διανομή του εθνικού πλούτου και του εθνικού εισοδήματος να εκφράζει δεδαισώς τις διαφοροποιήσεις στην οικονομική απόδοση αλλά να μην υπάρχουν μεγάλες ανισότητες στο βαθμό που να υπονομεύεται η κοινωνική συνοχή και η λειτουργία της δημοκρατίας.

Τονίζω για μια ακόμα φορά, ότι αυτό είναι ένα σχέδιο ανάπτυξης που λειτουργεί μέσα στα πλαίσια της αγοράς. Αλλά, η αγορά από μόνη της δεν αρκεί. Η αγορά πρέπει να καθοδηγηθεί προς μία κατεύθυνση. Το πλαίσιο αυτό που σας είπα, αν και γενικό, έχει μεγάλη σημασία. Γιατί αυτό διαφοροποιεί ιδεολογικά, εμάς από τη σημερινή κυβέρνηση.

Η Ν.Δ. ουσιαστικά δεν πιστεύει στον άνθρωπο και στις αναβαθμισμένες δημιουργικές λειτουργίες διαλόγου και συναίνεσης, με τις οποίες μπορούν να επιλυθούν δύσκολα προβλήματα ταξικών αντιπαραθέσεων, καταμερισμού ευθυνών και διανομής προϊόντων κοινού μόχθου. Γι' αυτό καταφεύγει σε δάνειους τρόπους οργάνωσης της κοινωνίας, όπου το κράτος ουσιαστικά συρρικνώνεται σε μια μόνο διάσταση, δηλαδή στο να εκχωρεί τις συνταγματικές του ευθύνες στην αγορά για να επιλύσει το πρόβλημα της ανάπτυξης, το πρόβλημα του εκσυγχρονισμού, το πρόβλημα της απασχόλησης και το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Πετυχημένος διάλογος

ΕΡ.: Ας πούμε ότι παίρνατε την αυτοδυναμία, ή συμμετείχατε σε κυβέρνηση συνεργασίας, θα καλούσατε τους εταίρους, θα κάνατε το διάλογο μαζί τους και μετά θα ερχόταν η ώρα της εφαρμογής κάποιων πολιτικών. Οι επιλογές σας θα ήταν διαφορετικές; — Το θέμα δεν είναι να κάνεις διάλογο. Το θέμα είναι να πετύχεις στο διάλογο. Για να πετύχεις στο διάλογο, θα πρέπει να εκφράσεις ένα μπλοκ κοινωνικών δυνάμεων που όχι μόνο εκφράζει πολιτικά τη δημοκρατική πλειοψηφία του ελληνικού λαού αλλά κατευθύνει την πορεία της ανάπτυξης, του εκσυγχρονισμού και σηκώνει το βάρος αυτής της πορείας.

Ετσι λοιπόν, το γενικότερο κλίμα, το κοινωνικό και το πολιτικό θα ήταν πάρα πολύ διαφορετικό από αυτό που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Δεύτερον, θα ήθελα να πω ότι τα συγκεκριμένα μέτρα θα είχαν μια άλλη έννοια στο πλαίσιο της συμφωνίας που σας περιέγραψα παραπάνω από αυτό που έχουν σήμερα. Πράγματι, κι εμείς θα προτείναμε ένα εκσυγχρονισμένο ωράριο που εξυπηρετεί τις νέες συνθήκες ζωής στην Ελλάδα. Όμως, αυτό το ωράριο θα ήταν αποτέλεσμα σύνθεσης των αναγκών του καταναλωτή, των εργαζομένων και της εξασφάλισης συνθηκών ίσων όρων ανταγωνισμού.

Αλλά, πριν προχωρήσει κανείς προς το ωράριο, θα έπρεπε να είχε προχωρήσει πρώτα στην αναδιάρθρωση του ίδιου του εμπορίου και την εξειδίκευση των υπηρεσιών. Άλλες, δηλαδή, υπηρεσίες θα πρέπει να προσφέρει το πολυκατάστημα, άλλη εξειδικευμένη υπηρεσία θα έπρεπε να προσφέρει η κατηγορία μικρών μαγαζιών.

Η αναμόρφωση του ωραρίου είναι επακόλουθο αυτών των ανακατατάξεων. Το ίδιο μπορώ να πω και για τη μερική απασχόληση. Εμείς δεν είμαστε αντίθετοι στο θεσμό της μερικής απασχόλησης, σαν συμπληρωματικό θεσμό στο πλαίσιο των εργασιακών σχέσεων. Αλλά, η μερική απασχόληση θα πρέπει να λειτουργεί μέσα σε ένα πλαίσιο που ο εργαζόμενος θα αισθάνεται ότι υπάρχουν προϋποθέσεις προστασίας της δικής του προσωπικότητας.

Κυβέρνηση κοινωνικής μειοψηφίας

ΕΡ.: Εδώ κατά την άποψή σας, η κυβέρνηση εφαρμόζει μια πολιτική σκληρή, χωρίς προοπτική και με μια οριακή πλειοψηφία. Πιστεύετε ότι θα αντέξει μέχρι το τέλος της 4ετίας αυτή η οριακή πλειοψηφία;

— Η κυβέρνηση αυτή έχει οριακή πολιτική πλειοψηφία. Το πιο σημαντικό ίσως και από αυτό, είναι ποιες θα είναι οι κοινωνικές δυνάμεις που από τον Σεπτέμβριο και μετά θα στηρίξουν την κυβέρνηση. Ανέφερα ήδη τη νέα κατάσταση που θα αρχίσει να διαμορφώνεται. Έτσι, θα έχουμε όχι μόνο μια κυβέρνηση με οριακή πολιτική πλειοψηφία, αλλά μια κυβέρνηση που θα έχει ανοίξει μέτωπα σχεδόν με όλες τις παραγωγικές δυνάμεις της κοινωνίας μας. Θα είναι με άλλα λόγια μια κυβέρνηση κοινωνικής μειοψηφίας. Για τους λόγους αυτούς, εγώ δεν προβλέπω μακριά δίο αυτής της κυβέρνησης, αφού θα αναγκαστεί να αντιμετωπίσει αυτό το κοινωνικό αδιέξοδο, κάποια στιγμή με προσφυγή στις εκλογές. Έτσι λοιπόν, το θέμα είναι πως θα συγκροτηθεί πολιτικά ο φορέας όπου θα εκφράσει το νέο μπλοκ των κοινωνικών δυνάμεων που λέει όχι στα αντιδραστικά οικονομικά και κοινωνικά μέτρα της κυβέρνησης και λέει ναι σε μια δημοκρατική πορεία εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης. Και για τους λόγους αυτούς, βασικός προοδευτικός παράγοντας θα είναι το συνέδριο του ΠΑΣΟΚ τον Σεπτέμβριο, που ελπίζω να δώσει τις βάσεις για την ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ ως πολιτικής δύναμης με κυβερνητική προοπτική που θα εκφράζει αυτό το νέο μπλοκ των κοινωνικών δυνάμεων για δημοκρατικό εκσυγχρονισμό και πρόοδο.

ΕΡ.: Και μια που μιλάμε για το φθινόπωρο, μαζί με το συνέδριο έχουμε και τις δημοτικές εκλογές. Τι προοπτικές βλέπετε να υπάρχουν σήμερα;

— Η κοινωνία αναζητεί λύσεις που θα αναδείξουν ηγεσίες στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, που θα είναι προοδευτικές και θα στηρίξουν ένα προοδευτικό πρόγραμμα αντιμετώπισης των πολλών προβλημάτων στο χώρο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Και για το λόγο αυτό, το προοδευτικό κομμάτι της κοινωνίας αναζητεί και λύσεις συνεργασίας που εμπεριέ-

χουν τις πολιτικές δυνάμεις όχι μόνο του ΠΑΣΟΚ αλλά του Συνασπισμού. Και πέφτει μια βαριά ευθύνη στην πολιτική ηγεσία του Συνασπισμού να κινηθεί προς την κατεύθυνση που έχουμε εμείς υποδείξει.

Πρόκληση για σύνθεση των κοινωνικών δυνάμεων

ΕΡ.: Σήμερα αρχίζει να διαμορφώνεται ένα σκληρό κλίμα αξιοπιστίας των πολιτών απέναντι στα κόμματα. Αυτή η κρίση αξιοπιστίας σίγουρα θα περάσει και μέσα στα κόμματα. Πώς βλέπετε να διαμορφώνονται τα κόμματα και η πολιτική ζωή στα χρόνια που έρχονται με βάση αυτό το δεδομένο;

— Τα κόμματα είναι για να εξυπηρετήσουν συγκεκριμένες ανάγκες της κοινωνίας. Μέχρι σήμερα τα ελληνικά κόμματα και πιο συγκεκριμένα τα κόμματα στον προοδευτικό χώρο είχαν κληθεί για να λύσουν, θα έλεγα, πιο απλά προβλήματα της κοινωνίας μας, όπως προβλήματα εκδημοκρατισμού, συμμετοχής στα κοινά ενός μεγάλου μέρους της κοινωνίας που είχε αποκλειστεί από τις δημοκρατικές λειτουργίες από τις κυβερνήσεις της Δεξιάς, της λειτουργίας κάποιου στοιχειώδους έστω κράτους πρόνοιας και της εισαγωγής θεσμών κοινωνικής πολιτικής.

Πολλά από αυτά τα ζητήματα έχουν ήδη λυθεί και τα προβλήματα της κοινωνίας μας σήμερα είναι πιο σύνθετα και πιο απαιτητικά. Η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός με κοινωνική δικαιοσύνη είναι αιτήματα που απαιτούν μια διαφορετική διαπλοκή ανάμεσα στο κομματικό μηχανισμό και τις κοινωνικές ομάδες. Η πρόκληση ενός σύγχρονου δημοκρατικού - προοδευτικού κόμματος είναι να προσφέρει μια πολιτική πρόταση, που θα εμπεριέχει τις ζωντανές κοινωνικές δυνάμεις, που θα είναι η πρωτοπορία της κοινωνίας σε αυτή την πορεία της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού και που θα δαστάζει και τις ευθύνες αυτού του προγράμματος.

Είναι, λοιπόν, μια πρόκληση για σύνθεση των κοινωνικών δυνάμεων σε μια πορεία που απαιτεί αναβαθμισμένες κοινωνικές σχέσεις και διάλογο και σύγκληση στους μεγάλους τουλάχιστον άξονες. Φυσικά δεν είναι πρόταση που εξαιρεί τις ταξικές ή κοινωνικές αντιπαραθέσεις αλλά τις αναβαθμίζει και τις επιλύει μέσα σε ένα πολιτικό πλαίσιο διαλόγου και σύνθεσης. Γι' αυτό και ο κομματικός μηχανισμός και οι πολιτικές ηγεσίες θα έχουν άλλη σχέση με τον ψηφοφόρο και τις μάζες που είχαν στο παρελθόν και για τα πιο απλά ας πούμε διεκδικητικά προγράμματα του χώρου μας.

ΕΡ.: Ας γυρίσουμε πάλι στην οικονομία. Η κυβέρνηση από τη μια πλευρά έχει δώσει στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στην ΕΚΟ, στον ΟΟΣΑ ένα ζετές πρόγραμμα αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, της ανεργίας, βελτίωσης του ισοζυγίου, βελτίωση των ελλειμμάτων κ.ά. Με βάση τις επιλογές που έχει ακολουθήσει πού βλέπετε να εξελίσσονται ποσοτικά τα μεγέθη μέσα στα επόμενα 3 χρόνια;

— Πρώτα απ' όλα πρέπει να πω ότι η κυβέρνηση μπορεί να έχει παρουσιάσει απόψεις στους οργανισμούς στο εξωτερικό, δεν έχει όμως παρουσιάσει στην ελληνική Βουλή και στο ελληνικό κοινό ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Από αυτά τουλάχιστον που ξέρουμε εμείς, υπάρχει μια βασική αντίφαση ανάμεσα σε αυτά που μας λέει και τα στοιχεία που μας δίνει το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και τα στοιχεία που εμπεριέχονται στο μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα της έκθεσης του υπουργείου Οικονομικών του κ. Παλιοκρασσά, στην κατάσταση του προϋπολογισμού. Και υπάρχει και μια τρίτη διάσταση.

Υπάρχει η διάσταση της Τραπεζικής της Ελλάδος, η οποία ασκεί μια νομισματική και συναλλαγματική πολιτική που δεν είναι κατά τη γνώμη μας οργανικά συνδεδεμένη με το υπουργείο Οικονομικών ή το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Γι' αυτό είναι κα-

λύτερα να μιλάμε για μια πολυαρχία στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Το κυρίαρχο σημείο όμως είναι ότι η μείωση των ελλειμμάτων του δημόσιου τομέα αλλά και των εξωτερικών μας πληρωμών θα επιδιωχθεί να επιτευχθεί μέσα από ύφεση, μέσα από μείωση των πραγματικών εισοδημάτων του μέσου Έλληνα πολίτη.

Εγώ πάντως προβλέπω ότι η κυβέρνηση που θεωποιεί την αγορά θα πέσει από την ίδια την αγορά. Η αγορά θα είναι ο μεγαλύτερος εχθρός του κ. Μητσοτάκη. Γιατί η ίδια η αγορά έχει δει ότι αυτή η κατεύθυνση οδηγεί και σε οικονομικό αδιέξοδο και σε κοινωνικές αντιπαραθέσεις που θα πάρουν εκρηκτικές διαστάσεις και γι' αυτό η ίδια η αγορά δεν λειτουργεί προς την κατεύθυνση που ελπίζει η κυβέρνηση.

Πιστεύω ότι ο πληθωρισμός θα ενταθεί μετά το φθινόπωρο. Νοέμβριος - Δεκέμβριος θα είναι οι μήνες της μεγάλης κρίσης της κυβέρνησης Μητσοτάκη γιατί δεν θα μπορέσει να κλείσει προϋπολογισμό χωρίς επιβολή πρόσθετων φόρων, χωρίς κατάργηση κεκτημένων δικαιωμάτων στο χώρο των ασφαλιστικών ταμείων και των συντάξεων και χωρίς μια σκληρή περιοριστική πολιτική στην αγορά χρήματος και στον αγροτικό τομέα. Η έξαρση του πληθωρισμού θα αναγκάσει την Τράπεζα της Ελλάδος να ακολουθήσει μια ακόμα πιο περιοριστική πιστωτική πολιτική με ακριβότατο χρήμα που θα χτυπήσει πια όχι μόνο τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, για τις οποίες ήδη σας μίλησα, αλλά μεγαλύτερες επιχειρήσεις και - το τονίζω - τον αγροτικό τομέα όπου θα έχουμε μια μείωση του εισοδήματος για φέτος μόνο, που θα ξεπεράσει κατά μέσον όρο το 11%. Αφού φέτος οι αγροτικές τιμές κατά μέσον όρο θα ανέβουν περίπου 17%, σύμφωνα με τις ΕΟΚικές και κυβερνητικές εκτιμήσεις, ενώ ο πληθωρισμός προϊόντων που αγοράζονται από τον αγροτικό τομέα θα ξεπεράσει το 28%. Από την άλλη τα κέρδη που θα προκύψουν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις δεν θα μετατραπούν σε παραγωγικές επενδύσεις γιατί το χρήμα θα είναι ακριβό αλλά και γιατί επενδύσεις γίνονται μόνο όταν υπάρχει ορατή προοπτική ανάκαμψης, κοινωνικής ειρήνης και καλών εργασιακών σχέσεων. Και το κλίμα σε αυτούς τους τομείς θα είναι πάρα πολύ αρνητικό.

Νομίζω δηλαδή ότι το οικονομικό αδιέξοδο θα λυθεί με μια αντιστροφή του πολιτικού κύκλου.

Οι προβληματικές επιχειρήσεις

ΕΡ.: Υπάρχει τέλος, το θέμα των προβληματικών. Εκεί η κυβέρνηση έχει ανακοινώσει ιδιωτικοποιήσεις, κλείσιμο και χιλιάδες οικογένειες αντιμετωπίζουν αυτή τη στιγμή την προοπτική της ανεργίας. Εσείς τι βλέπετε να γίνεται και τι προτείνετε.

— Κοιτάζετε, δεν μπορούμε να έχουμε μια ικανοποιητική λύση στο χώρο των προβληματικών, κάτω από συνθήκες κοινωνικο-οικονομικής κρίσης. Για τις προβληματικές είχα προτείνει πολύ παλιά, όταν ήμουν υπουργός της Εθνικής Οικονομίας, ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα εξυγίανσης των διώσιμων επιχειρήσεων και κλεισίματος των μη διώσιμων επιχειρήσεων και η λεγόμενη έκθεση Γιάνναρου, ουσιαστικά επικυρώνει απόψεις που δεν πρόφτασα να υλοποιήσω. Επικυρώνει τις ίδιες απόψεις μετά από πολλά χρόνια. Αλλά για να υλοποιηθούν αυτές οι προτάσεις, θα πρέπει να υπάρχουν ορατές εναλλακτικές θέσεις απασχόλησης του προσωπικού σε άλλες παραγωγικές δραστηριότητες, που στο πλαίσιο της ύφεσης δεν θα υπάρξουν.

Θα ήθελα επίσης να σας πω ότι οι προβληματικές που μνηνά ακούσια από τη μεριά της κυβέρνησης στο δημόσιο τομέα, γιατί ήταν ιδιωτικές επιχειρήσεις που χρεοκόπησαν στο παρελθόν, είναι ένα μικρό κομμάτι του προβλήματος της ελληνικής οικονομίας. Υπάρχουν και οι υπερχρεωμένες επιχειρήσεις που είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις που δρουν σήμερα σε πιο δεινή κατάσταση από τις προβληματικές, που έχουν μεγαλύτερα ελλείμματα σε σχέση με τις προβληματικές. Το πρόβλημα της εξυγίανσής τους δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί χωρίς αναπτυξιακή προοπτική, χωρίς προοπτική οικονομικής ανάκαμψης. Ειδικότερα στο θέμα των υπερχρεωμένων, τίθενται και θέματα διαφάνειας, ενώ κάποιοι από όλη την ιστορία μπορεί να γίνουν πλούσιοι και αυτό είναι ένα σημείο που πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα.